

Dövüş Sporcularının Saldırganlık ve Öfke Düzeylerinin Belirlenmesi: Yalova İli Örneği

Muhammed Raşit GEDİK¹ Burcu GÜVENDİ²,

¹Yalova Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yalova/Türkiye

<https://orcid.org/0009-0009-1895-9547>

² Yalova Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Yalova/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-6170-9107>

ORJINAL MAKALE

Özet

Çalışmanın amacı dövüş sporcularının saldırganlık ve öfke düzeylerinin belirlenmesidir. Araştırmaya Yalova ilinde dövüş sporu yapan yaş ortalaması $20,86 \pm 6,50$ olan toplamda 88 sporcu katılmıştır. Araştırmada veri toplama amacıyla sporda saldırganlık ve öfke ölçeği kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Kolmogorov-Smirnov testinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre dövüş sporu yapanların saldırganlık ve öfke ölçeğinde öfke boyutunun saldırganlık boyutundan daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Araştırmada erkek dövüş sporcularının öfke ve saldırganlık ortalama puanlarının kadın dövüş sporcularından anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmada yaş ve spor yılı kıstaslarına göre sporda saldırganlık ve öfke ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak dövüş sporcularının saldırganlık ve öfke eğilimlerinin en aza indirgenmesi yönelik olarak sporcu, antrenör gibi kişi ve grupların öfke kontrollerini sağlayabilmelerine yönelik eğitimlerin verilmesi spor ortamında istenmeyen davranışların önüne geçebilir.

Anahtar kelimeler: Saldırganlık, Öfke, Dövüş Sporları

The Aggression and Anger Levels of Martial Athletes: An Example of Yalova

The research aimed to determine the aggression and anger levels of martial athletes. The sample comprised 88 martial athletes in Yalova city with a mean age of 20.86 ± 6.50 years. The data were collected using the *Aggression and Anger Scale in Sports*. The Kolmogorov-Smirnov test was performed to check whether the data had a normal distribution. The results revealed that the anger scores of the participants were higher than the aggression scores on the scale. Male martial athletes' mean anger and aggression scores were significantly higher than female martial athletes. However, there was no significant difference in aggression and anger sub-scale scores according to age and experience year. In this regard, it can be helpful to provide athletes and trainers with anger management training to minimize their aggression and anger and prevent undesirable sports behaviors.

Keywords: Aggression, Anger, Martial Arts

Giriş

Sporun önce kitleler içinde yayılması, akabinde de çeşitli kültürlere; bilhassa Uzak Doğu kültürüne ait spor çeşitliliğinin daha fazla kitlelerce benimsenip sistematik bir yapıda uygulanmasına bağlı olarak öfke ve saldırganlık ile spor arasındaki ilişki zamanla daha çok önem arz etmeye başlamıştır (Balcıoğlu vd., 2016). Öfke, sporcularda çok sık karşılaştığımız bir duygu durumudur (Demir, 2020). Özellikle sporcuların duygu durumlarının da performanslarını etkilediği ve başarı elde etmelerinde önemli bir etken olduğu göz önüne alındığında, dövüş sporları gibi rekabetin üst seviyede olduğu spor dallarında sporcuların öfke düzeylerinin belirlenmesi ve öfke düzeylerini etkileyebilecek değişkenlerin incelenmesi çalışmamızı alana katkı sağlaması bakımından önemli kılmaktadır (Kalkavan vd., 2022). Tanımsal olarak öfke genellikle tehdit edilme, engellenme, saldırıya maruz kalma, mahrum etme, sınırlama, tenkit etme gibi durumlarda hissedilen, saldırgan davranışlarla sonuçlanabilen olumsuz duygu olarak tanımlanmaktadır (Kaya vd., 2020). Saldırganlık ise öfke, hırs, sınırlama, mücadele, gibi etkenlerden kaynaklanan ve rakibine zarar vermeyi, ona izin vermemeyi, onu engellemeyi veya kendini savunmayı amaçlayan bedensel veya sözel davranış şeklidir. (Özdevecioğlu ve Yalçın, 2010). Öfke duygusu insanın doğası gereği var olan bir şeyken, bu duyguyu yeteri kadar kontrol edilememesi saldırganlığa sebebiyet verebilir. Bundan dolayı öfke ve saldırganlık arasında anlamlı bir ilişki oluşmaktadır (Gürbüz vd., 2019). Hayatın çoğu alanında birçok farklı durumda karşılaştığımız saldırganlık hareketleri, spor sahalarında da çok fazla gündeme gelmektedir (Erdoğan vd., 2018). Bu nedenle öfke ve saldırganlığa sebebiyet verdiği düşünülen engellenme, spor alanlarında her zaman olacaktır. (Üzüm vd., 2016). Ne yazık ki günümüzde birçok insan sporu, sporcuların rakiplerine sözlü veya fiziksel olarak saldırıda bulunduğu ve küçümsemek gibi eylemlerin gerçekleştirildiği bir alan olarak da görmektedir (Stranger vd., 2017). Ancak tam aksine olarak sporda saldırganlık aynı zamanda bir boşalma aracıdır. Birey, toplumun normal şartlarda onaylamadığı saldırgan davranışları spor ile ortadan da kaldırmaktadır. (Dervent vd., 2010). Sporculardaki saldırganlık nedeni; sporcunun özeliğine, antrenörün uyguladığı taktiğe, taraftar grupları ve sosyal medya baskısından dolayı oluşmaktadır (Tutkun vd., 2010). Saldırganlık davranışlarının özellikle taekwondo, karate, boks, güreş, judo gibi ferdi mücadele ve yakın beden teması içeren spor dallarında daha sık olarak görüldüğü öne sürülmüştür (Uluç, 2022). Son zamanlarda boks, muay thai ve taekwondo gibi dövüş sporlarının tüm dünya da olduğu gibi ülkemizde de profesyonel düzeyde yapılması, dövüş sporları olarak kabul edilebilecek tüm sporlara ilgiyi ve katılımı artırmıştır (Tekin vd., 2010). Bundan dolayı, rekabet sporlarının yapısı gereği içinde

bulundurduğu saldırganlık gibi dürtülerin sporcunun hareketlerine ne şekilde yansıdığı ve bunları ortaya çıkarış şekillerinin nasıl olduğunu belirtmesi gerekir (Güvendi ve Türksoy, 2019). Bu doğrultuda çalışmada dövüş sporcularının saldırganlık ve öfke düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Gereç ve Yöntem

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Yalova İlinde bulunan 41 erkek 47 kadın olmak üzere yaş ortalamaları $20,86 \pm 6,50$ olan toplam 88 Dövüş sporcusu oluşturmaktadır.

Tablo 1 Katılımcılara ait demografik özellikler

Demografik özellikler	F	%
Yaş	15-18 yaş	44,3
	19 ve üzeri yaş	55,7
Cinsiyet	Erkek	46,6
	Kadın	53,4
Spor yılı	1-3 yıl	26,1
	4-6 yıl	42,0
	7-9 yıl	15,9
	10 yıl ve üzeri	15,9

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ile sporda saldırganlık ve öfke ölçeği kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formu: cinsiyet, yaş ve spor deneyimi, ilgili demografik bilgilerini içeren sorulardan meydana gelmektedir.

Sporda Saldırganlık ve Öfke Ölçeği: Maxwell ve Moores (2007) tarafından geliştirilen ölçeği, Gürbüz, Kural ve Özbek (2019) tarafından Türkçeye uyarlanmış olup sporcuların müsabaka sırasındaki öfke ve saldırganlık düzeylerini tespit etmek amacıyla geçerli ve güvenilir bir ölçektir. Ölçek soruları 12 maddeden ve ‘saldırganlık’ ve ‘öfke’ olmak üzere iki alt boyuttan meydana gelmektedir. Ölçek, Kesinlikle katılmıyorum (1), Tamamen Katılıyorum (5) şeklinde 5’li likert olarak puanlanmaktadır. Bu çalışmada öfke alt boyutu cronbach alpha değeri .89, saldırganlık boyutunun Cronbach alpha değeri ise .85’tir.

Verilerin Analizi

Araştırmada veriler (SPSS) istatistiksel program kullanılarak analize dahil edilmiştir. Bu çalışmada verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ile belirlenmiştir. Elde edilen p değerlerine göre verilerin normal dağılmadığı görülmüştür

($p<0.05$), (Tablo 1). Verilerin analizinde betimleyici istatistikler ile non parametric testlerden; Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 2 Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Öfke	,122	88	,003	,956	88	,005
Saldırganlık	,169	88	,000	,901	88	,000

Bulgular

Tablo 3 Sporda Saldırganlık ve Öfke Ölçeği Ortalama Puanları

Sporda Saldırganlık ve Öfke Ölçeği	N	Ort.± Std. Sp.
Saldırganlık	88	11,32±3,88
Öfke	88	15,90±5,59

Tablo 3' e göre sporda saldırganlık ve öfke ölçeğinin öfke alt boyutunun ($X_{ort}=15,90$) saldırganlık boyutundan ($X_{ort}=11,32$) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4 Yaşa Göre Sporda Saldırganlık ve Öfke Ölçeği Mann-Whitney U Testi Analiz Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	n	Sıra Değ. Ort.	U	p	
SSÖÖ	Öfke	15-18 yaş	39	44,19	943,500	,919
		19 ve üzeri yaş	49	44,74		
	Saldırganlık	15-18 yaş	39	41,36	833,000	,295
		19 ve üzeri yaş	49	47,00		

Tablo 4'te yaşa göre sporda saldırganlık ve öfke ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 5 Cinsiyete Göre Sporda Saldırganlık ve Öfke Ölçeği Mann-Whitney U Testi Analiz Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	n	Sıra Değ. Ort.	U	p	
SSÖÖ	Öfke	Erkek	41	50,32	725,000	,045
		Kadın	47	39,43		
	Saldırganlık	Erkek	41	50,39	722,000	,040
		Kadın	47	39,36		

Tablo 5'te cinsiyete göre sporda saldırganlık ve öfke ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Analiz sonuçlarına göre erkek dövüş sporcularının öfke ($X_{ort}=50,32$) ve saldırganlık ($X_{ort}=50,39$) ortalama puanları kadın dövüş sporcularından anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 6 Spor yılına göre sporda saldırganlık ve öfke ölçeği Kruskal- Wallis Testi Analiz Sonuçları

Ölçek	Spor yılı	n	Sıra Değ. Ort.	df	X ²	p	
SSÖ	Öfke	1-3 yıl	23	44,93	3	,402	,940
		4-6 yıl	37	45,43			
		7-9 yıl	14	45,25			
		10 yıl ve üzeri	14	40,57			
	Saldırganlık	1-3 yıl	23	50,85		4,161	,245
		4-6 yıl	37	40,64			
		7-9 yıl	14	38,00			
		10 yıl ve üzeri	14	50,79			

Tablo 6’da spor yılına göre sporda saldırganlık ve öfke ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tartışma ve Sonuç

Dövüş sporcularının saldırganlık ve öfke düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada Yalova ilinde dövüş sporu yapan sporcuların öfke ve saldırganlık düzeyleri bazı değişkenlere (cinsiyet, yaş, spor yapma yılı) göre incelenmiş ve akabinde öfke ve saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırma bulgularına bakıldığında; dövüş sporu yapanların öfke boyutu saldırganlık boyutundan daha yüksek olduğu görülmüştür. Duygusal bir tepki olan öfke, genellikle istenmeyen sonuçlara ya da beklentilere verilen yanıtlara bağlı olarak gelişebilir. Elde edilen sonuca göre dövüş sporcularının branşlarının gereği gücünün farkında oldukları ve davranışlarında fiziksel olarak zarar verme eğilimde olmadıkları söylenebilir.

Çalışmada cinsiyete göre ölçek alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre erkek dövüş sporcularının öfke ve saldırganlık ortalama puanları kadın dövüş sporcularının ortalama puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla araştırma verilerine göre dövüş sporu yapan kadın sporcuların öfke ve saldırganlık duygularını erkek sporculara göre kontrol edebildikleri söylenebilir. Çalışmamızla benzer olarak Batıgün, Utku (2006) saldırgan davranışlar alt ölçeğinde erkeklerin daha yüksek puan aldığını belirtmiştir. Aynı şekilde Kafalı vd. (2017) cinsiyeti erkek olan katılımcıların daha yüksek puan aldığını ve neticeten daha saldırgan tutumlar sergilediklerinin görüldüğünü belirtmişlerdir. Araştırmamız bulgularından farklı olarak Certel ve Bahadır (2012) tarafından yapılan çalışmada cinsiyetin öfke kontrolünde anlamlı bir farklılık yaratmadığı bulunmuştur. Benzer şekilde Demir vd. (2017), Balkaya ve Şahin (2003), Baygöl (1997) ve Olmuş (2001) yaptıkları çalışma sonucunda öfke düzeylerinde cinsiyetin anlamlı bir farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmamız bulgularında yaş kıstasına göre ölçek alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmediği tespit edilmiştir. Bu sonuçlarla benzer olarak Erdoğan vd. (2018), Kafalı vd. (2017) yaş kriterinin saldırganlık düzeyinde anlamlı bir farklılık teşkil etmediğini, Demir vd. (2017) tarafından yapılan çalışma çalışmada ise yaşın öfke düzeyi üzerinde anlamlı farklılık teşkil etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmamız bulgularında dövüş sporcularının spor yıllarına göre ölçek alt boyutlarında anlamlı farklılık oluşmamıştır. Çalışmamızla aynı doğrultuda Güvendi ve Türksoy (2019) tarafından yapılan çalışma sonucunda saldırganlık düzeyinde spor yılına göre anlamlı farklılık bulunmadığını belirtilmiştir. Ancak bu çalışmadan farklı olarak Kızmaz (2004), araştırmasında sporcuların spor yapma yılı ve tecrübesi artıkça, sosyal deneyimi ve sosyal beceri yönünün başkalarını haklarına saygı duyan, özgüveni artan, empati duygusunun artıran özelliklerinin geliştiğini belirtmiştir.

Sonuç olarak cinsiyet değişkenine göre elde edilen değerlere bakıldığında erkek dövüş sporcularının öfke ve saldırganlık ortalama puanları kadın dövüş sporcularından anlamlı düzeyde yüksek olduğu ve ayrıca çalışmada yaşa ve spor yılına göre saldırganlık ve öfke boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak dövüş sporcularının saldırganlık ve öfke eğilimlerinin en aza indirgenmesine yönelik olarak sporcu, antrenör gibi kişi ve grupların öfke kontrollerini sağlayabilmeleri ve başa çıkma becerilerini geliştirmelerine yönelik eğitimlerin verilmesi spor ortamında istenmeyen davranışların önüne geçilmesini sağlayabilir.

Kaynakça

- Balcıoğlu, Y., H., Ildırım, E., ve Balcıoğlu, İ. (2016). Spor Bilimleri alanında öfke duygusu ve saldırganlığın farklı açılardan değerlendirilmesi. *İÜ Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 1303-1414.
- Balkaya, F., ve Şahin, N. H. (2003). Çok boyutlu öfke ölçeği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 14(3), 192-202.
- Batıgün, A. D., ve Utku, Ç. (2006). Bir grup gençte yeme tutumu ve öfke arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 65-78.
- Baygöl, E. (1997). *Ergenin öfke tepkilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Certel, Z., ve Bahadır, Z. (2012). Takım sporu yapan sporcularda benlik saygısı ve sürekli öfke ve öfke ifade tarz ilişkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(2), 157-164.
- Demir, H., Sezan, T., Demirel, H., Yalçın, Y. G., ve Altın, M. (2017). Sporcuların öfke ifade tarzları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 408-414.
- Demir, Ş. (2020). *Elit düzey boksörlerin sporda güdülenme, saldırganlık ve öfke düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Bartın.
- Dervent, F., Arslanoğlu, E., ve Şenel, Ö. (2010). Lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve sportif aktivitelere katılımı ilişkisi (İstanbul ili örneği). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 521-533.

- Erdoğdu, M., Koçyiğit, M., Kayışoğlu, B., ve Yılmaz, B. (2018). Futbol ve futsal branşlarında spor yapan genç kadımların saldırganlık yaklaşımları. *International Journal of Cultural and Social Studies*, 4(3), 1-14.
- Gürbüz, B., Kural, S., ve Özbek O. (2019). Sporda saldırganlık ve öfke ölçeği: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 206-217.
- Güvendi, B., ve Işım Türksoy, A. (2019). Moral disengagement and aggression in fight sport athletes. *Journal of Education and Training Studies*, 7(7), 118-123.
- Kafalı, S., Hünkar, İ., Keçeci, O., ve Demiray, E. (2017). Bireysel spor ve takım sporu yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin araştırılması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(50), 36-390.
- Kalkavan, A., Karaca, B., ve Işık U. (2022). Amatör ve profesyonel futbolcuların öfke düzeylerinin incelenmesi. *Sportive*, 5(2), 55-68.
- Kaya, M., İ., Çiçek, G., ve İmamoğlu, M. (2020). Kadın futbolcularda algılanan stres, sporda güdülenme, sürekli öfke ve öfke tarzı düzeyleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(74), 590-600.
- Kızmaz, M. (2004). *Bireysel ve takım sporu yapan sporcuların kişilik özelliklerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Olmus, G. Ö. (2001). *Ergenlerin aile içi psikolojik örüntülere göre sürekli öfke ve öfke ifade tarzlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Özdevecioğlu, M., ve Yalçın, Y. (2010). Spor tatmininin sporcuların stres ve saldırganlık düzeyleri üzerindeki etkisi. *Niğe Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 63-76.
- Stanger, N., Kavussanu, M., ve Ring, C. (2017). Gender moderates the relationship between empathy and aggressiveness in sport: The mediating role of anger. *Journal of Applied Sport Psychology*, (29), 44-58.
- Tekin, G., Aykora, E., Bozacı, S., ve Eliöz, M. (2010). Dövüş ve takım sporcularının yalnızlık düzeyleri açasından karşılaştırılması. *Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 28-36.
- Tutkun, E., Güner, B. Ç., Ağaoğlu, S. A., ve Soslu, R. (2010). Takım sporları ve bireysel sporlar yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin değerlendirilmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 23-29.
- Uluç, E. A. (2022). Karate sporcularında spor karakterinin saldırganlık ve öfke üzerinde etkisinin değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(1), 1559-1568.
- Üzüm, H., Orhan, M., Karlı, Ü., Fuş, M. K., Yerlikaya, G., ve Gökgöz, H. (2016). Spor yapan ve yapmayan bireylerin öfke kontrol tarzlarının incelenmesi. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 453-469.